

Osmanlı Tarihi — Deneme

KPSS AI Coach · 03.08.2026 · 10 soru

Budin'in doğrudan Osmanlı hâkimiyetine alınmasıyla birlikte bölge yönetimi merkezî yapıya daha sıkı bağlandı. Bu gelişme, Osmanlı'nın Avrupa'daki siyasi nüfuzunu artıran uygulamalardan biri olarak değerlendirilir.

1. Bu gelişmenin Osmanlı yönetim anlayışı bakımından aşağıdakilerden hangisine işaret ettiği söylenebilir?

- A) Merkezî otoritenin sınır bölgelerinde güçlendirildiğine
- B) Bölgenin bağımsız beylik statüsü kazandığına
- C) Yerel yönetimin tamamen lağvedildiğine
- D) Kuruluş tarihinin yeniden 1922 olarak belirlendiğine
- E) Devletin ilk kez Anadolu dışına taşındığına

Osmanlı Beyliği'nin ilk dönemi Söğüt çevresinde şekillenmiş, bu yerleşim kuruluşun mekânsal başlangıcı kabul edilmiştir. Buna karşılık sonraki yüzyıllarda devlet sınırları Balkanlar ve Orta Avrupa içlerine kadar genişlemiştir.

2. Bu iki dönem karşılaştırıldığında aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Kuruluş aşamasında küçük bir yerleşim merkezinden başlayan yapı, sonradan geniş bir siyasî organizasyona dönüşmüştür
- B) Kuruluş sürecinde devlet, doğrudan Budin merkezli olarak örgütlenmiştir
- C) Söğüt, imparatorluğun son dönem başkentlerinden biri olmuştur
- D) Osmanlı'nın ilk kuruluş yeri ile adının türediği kaynak birbirinden bağımsızdır
- E) Kuruluş döneminde devletin coğrafi yayılma kapasitesi tamamen ortadan kalkmıştır

Söğüt'te başlayan beylik yapısı, kurucu Osman'ın adıyla anılan bir devlet kimliği kazanmış ve bu kimlik zamanla hanedan temelli bir siyasî düzene dönüşmüştür. Bu dönüşüm, kuruluş adlandırmasının kişisel kökenini de görünür kılar.

3. Bu bilgilerden aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Devlet adlandırmasında kurucu şahsın isminin belirleyici olduğu
- B) Devlet adının fetih edilen şehirlerden biriyle ilişkilendirildiği
- C) Osmanlı adının saltanatın kaldırılmasıyla ortaya çıktığı
- D) Kurucu ismin devlet adından sonra benimsendiği
- E) Kuruluş yerinin İstanbul olduğu

Osmanlı Devleti, kuruluşunu Söğüt'te gerçekleştirmiş; bağımsız devlet kimliğinin tarih sahnesine çıkışı ise yaygın kabule göre 1299 olarak kabul edilmiştir. Bu iki bilgi, kuruluş mekânı ile siyasî başlangıç zamanının birlikte düşünülmesini gerektirir.

4. Yukarıdaki bilgilere göre aşağıdaki yargılardan hangisi doğrudur?

- A) Kuruluş mekânı ile bağımsızlık tarihi aynı kavrama işaret etmemektedir
- B) Söğüt, 1299 yılının başka bir adıdır
- C) 1299, Osmanlı Devleti'nin ilk kurulduğu yerin adıdır
- D) Bağımsızlık tarihi, kuruluş mekânının yerine geçen idarî bir unvandır
- E) Kuruluş süreci, Osman Gazi ile ilişkilendirilemez

5. Osmanlı Devleti'nin adı, kurucu hükümdarın adından türemiştir. Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu adın dayandığı kişidir?

- A) Osman
- B) Orhan
- C) Mehmed
- D) Selim
- E) Murad

6. Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan Karlofça Antlaşması'na (1699) uzanan süreçte yaşanan aşağıdaki gelişmelerden hangisi bu döneme ait değildir?

- A) Osman Gazi'nin 1299'da bir beylik kurarak Osmanlı hanedanını oluşturması
- B) 1526'da gerçekleştirilen Mohaç Meydan Muharebesi ile Orta Avrupa'da Osmanlı üstünlüğünün pekişmesi
- C) Karlofça Antlaşması ile Osmanlı Devleti'nin toprak kayıplarına uğrayarak gerileme dönemine girmesi
- D) Fatih Sultan Mehmed'in İstanbul'u fethederek Osmanlı İmparatorluğu'nu güçlendirmesi
- E) 1 Kasım 1922'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin saltanatı kaldırarak Osmanlı Devleti'nin fiilen sona ermesi

7. 1526'da Orta Avrupa'daki Osmanlı üstünlüğünde dönüm noktası sayılan ve Osmanlı'nın bölgedeki hâkimiyetini pekiştirdiği meydan muharebesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Niğbolu Muharebesi
- B) Mohaç Meydan Muharebesi
- C) Varna Muharebesi
- D) Çaldıran Muharebesi
- E) Haçlı Muharebesi (1683 Viyana Kuşatması)

Türkiye Büyük Millet Meclisi, 1 Kasım 1922'de saltanatı kaldırmıştır. Bu karar, Osmanlı Devleti'nin fiilen sona erişinde doğrudan belirleyici bir dönüm noktası olarak kabul edilir.

8. Buna göre 1 Kasım 1922 tarihli bu kararın aşağıdakilerden hangisine işaret ettiği söylenebilir?

- A) Osmanlı Devleti'nde hanedan egemenliğine dayalı siyasî yapının sona erdiği
- B) Osmanlı Devleti'nin hukuken Karlofça Antlaşması ile sona erdiği
- C) Padişahlık kurumunun kaldırılmasıyla birlikte cumhuriyetin de aynı gün ilan edildiği
- D) Saltanatın kaldırılmasının yalnızca dış politika alanında sonuç doğurduğu
- E) Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin bu kararla bütün anayasal düzenlemeleri tamamladığı

Mohaç Meydan Muharebesi'nin 1526'da yapılması, Osmanlı askerî tarihinde Orta Avrupa'daki üstünlük açısından bir dönüm noktası olarak kabul edilir. Karlofça Antlaşması'nın ardından ise Osmanlı Devleti'nin 1699'da gerileme dönemine girdiği belirtilir.

9. Buna göre Osmanlı tarihindeki bu iki gelişme için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Osmanlı Devleti'nin bütün askerî başarılarının 1526'dan sonra sona erdiğini gösterir.
- B) Osmanlı tarihindeki yükseliş ve gerileme çizgisinde farklı evrelere işaret eder.
- C) Karlofça Antlaşması'nın doğrudan İstanbul'un fethinin sonucu olduğunu kanıtlar.
- D) 1526'dan 1699'a kadar Osmanlı Devleti'nin hiçbir siyasî sorun yaşamadığını ortaya koyar.
- E) Mohaç Meydan Muharebesi ile gerileme döneminin aynı yıl içinde başladığını gösterir.

"Bir karar ile hanedanın siyasî hükmü kaldırıldı; artık imparatorluğun devamı bu usulle mümkün değildir."

10. Bu sözlere bakılarak aşağıdaki belgelerden hangisine ulaşılır?

- A) Sened-i İttifak
- B) Tanzimat Fermanı
- C) Islahat Fermanı
- D) Kanun-ı Esasî
- E) 1 Kasım 1922 kararı

Cevap Anahtarı

1. A

2. A

3. A

4. A

5. A

6. E

7. B

8. A

9. B

10. E

Çözümler

1. Budin'in doğrudan hâkimiyete alınması, merkeze bağlı yönetimi güçlendiren bir adımdır. Bu nedenle merkezi otoritenin sınır bölgelerinde güçlendirildiği sonucu çıkarılır. B ve C, doğrudan hâkimiyetin tersini veya aşırı yorumunu içerir. E ise Osmanlı'nın ilk kez Anadolu dışına taşındığını söyler; bu, metnin verdiği bilgiyle desteklenmez.
2. Söğüt'ün kuruluşun mekânsal başlangıcı olması ile sonraki yüzyıllardaki genişleme birlikte düşünüldüğünde, küçük bir yerleşimden büyük bir siyasî organizasyona dönüşüm sonucu çıkar. B ve C kaynaklarla açıkça uyuşmaz; D, adın kurucu Osman'dan türemesiyle çelişir. E ise genişleme olgusuna ters düşer.
3. Metin, Osmanlı adının kurucu Osman'ın isminden türediğini açık biçimde destekler; bu da adlandırmada kurucu şahsın isminin belirleyici olduğunu gösterir. B ve E verilen bilgilerle uyuşmaz. C ve D ise ters kronoloji kurduğu için yanlıştır.
4. Verilen bilgilerde Söğüt kuruluş mekânı, 1299 ise bağımsız devlet kimliğinin tarihidir; bu iki unsur aynı şeyi ifade etmez. B ve C kavramları karıştırır, D anlamsal olarak temelsizdir, E ise kurucu Osman Gazi bilgisiyle çelişir. Bu nedenle doğru cevap A'dır.
5. Kaynakta Osmanlı adının kurucu Osman'ın adından türediği belirtilmektedir. Orhan, Mehmed, Selim ve Murad Osmanlı padişahlarıdır; ancak adın kökeni olarak verilen kişi Osman'dır.
6. Soru, Osmanlı'nın kuruluşundan Karlofça Antlaşması'na (1699) kadar olan döneme ait gelişmeleri sormaktadır. A şıkkındaki 1299 kuruluşu, B şıkkındaki 1526 Mohaç Muharebesi, C şıkkındaki 1699 Karlofça Antlaşması ve D şıkkındaki İstanbul'un fethi bu zaman dilimine dahildir. E şıkkındaki saltanatın kaldırılması ise 1 Kasım 1922'de TBMM kararıyla gerçekleşmiştir; dolayısıyla 1699 öncesi döneme kesinlikle dahil edilemez. En güçlü çeldirici D şıkkıdır; İstanbul'un fethi (1453) ve Fatih Sultan Mehmed birçok öğrencinin zihninde 'büyük dönüşüm' olarak yer ettiğinden 'istisna' zannedilebilir, ancak o da 1699 öncesindedir ve döneme aittir. Yalnızca E şıkkı zaman diliminin dışındadır.
7. Kaynaklar'a göre 1526'da Orta Avrupa'daki Osmanlı üstünlüğünde dönüm noktası olan muharebe Mohaç Meydan Muharebesi'dir. Çaldıran Muharebesi (1514) yanlış bir yüzyıl ve coğrafya (Doğu Anadolu/İran sınırı) içerdiğinden elenebilir; ancak yüzyıl yakınlığı yüzünden çeldiricidir. Varna Muharebesi (1444) aynı bölgede (Orta-Doğu Avrupa) geçtiğinden en güçlü çeldiricidir; ancak yılı ve işlevi farklıdır. 1683 Viyana Kuşatması ise Osmanlı'nın gerilemeye başladığı döneme denk gelir, zafer değil başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Doğru yanıt yalnızca Mohaç Meydan Muharebesi'dir.
8. Kaynaklarda, TBMM'nin 1 Kasım 1922'de saltanatı kaldırdığı ve bunun Osmanlı Devleti'nin fiilen sona erişinde belirleyici olduğu açıkça verilmektedir. Buradan çıkarılabilecek sonuç, hanedan egemenliğine dayalı Osmanlı siyasî yapısının sona ermesidir. En güçlü çeldirici C'de yer alan cumhuriyetin aynı gün ilan edildiği yargısı ise kapsam hatası taşır; kaynaklarda böyle bir bilgi yoktur ve karar yalnızca saltanatın kaldırılmasına ilişkindir.
9. Doğru cevap B'dir. Metinde 1526'daki Mohaç zaferinin Osmanlı üstünlüğü açısından dönüm noktası olduğu, 1699'un ise gerileme döneminin başlangıcı kabul edildiği belirtilmektedir. Bu iki somut veri, Osmanlı tarihinin aynı çizgi üzerinde farklı evreler yaşadığını gösterir. En güçlü çeldirici E'dir; çünkü her iki olay da tarihle verilmiştir, ancak yıllar açıkça farklıdır: 1526 ve 1699.

10. Alıntı, hanedanın siyasî hükmünün kaldırılmasına ve imparatorluğun sona erişine işaret eder; bu, 1 Kasım 1922'de TBMM'nin saltanatı kaldırma kararıdır. En güçlü çeldirici Kanun-ı Esasî'dir; anayasal düzenle ilişkilidir, fakat saltanatın kaldırılmasıyla aynı olay değildir.